

Európa tetején

Titkos küldetésem Davosban

1

Minden utazásban a lényeg: maga az utazás. A vég-cél elérése másodlagos. Akkor is, ha a célban már várja az embert a szállodai szoba, a szálloda pedig a változatlanul népszerű Európa nevet viseli. Amit mellesleg majd' minden európai nyelven máshogy mondanak. De erről később.

Az utazásban Davosba (egész pontosan Davos-Platz vasútállomásra) legjobb az utolsó szakasz volt Landquart és a már említett végállomás között. Landquartban át kell sétálni az egyméteres nyomtávú kisvasút peronjához, és fel kell szállni a Rhätische Bahn kis élénkpiros vagonjába. Az utazó ettől szempillantás alatt átváltozik rajzfilmfigurává, aki játékvonaton – bár jócskán felnagyított játékvonaton – robot a mesebeli hegyek közé.

Annak idején ugyanilyen piros vonattal indulunk a hegyekbe barátainkkal. Csak azok a hegyek nem az Alpok voltak Graubünden svájci kantonban, hanem a nyugat-ukrán Kárpátok. Ebből fakad a többi, sejtethető különbség is. Először is, a mi Bíbor Ápolka nevű vonatunk kevésbé tűnt mesebelinek. Azonkívül kényelmetlen és koszos volt, a szagok sem azt ígérték, hogy hamarosan egészséges hegyi levegőt szippantathatunk. Az utasok nem csak szegényeknek látszottak, de tényleg azok is voltak. Viszont rengetegen zsúfolódtak össze, jóval többen, mint a Rhätische Bahn utasai. A Bíbor Ápolka annyira tele volt, hogy alig bírt megmozdulni. A megállóban inkább szaporodtak, mint ritkultak az utasok. A Bíbor Ápolka gumiból volt – ez a másik különbség. De voltak bizonyos előnyei is. Például lehetett jegy nélkül utazni, jelentősen alacsonyabb összeget csúsztatva az úgynevezett „ellenőrök” zsebébe. Az egész utazás alatt kedvezménytel lehetett vásárolni különféle árukat, a ceruzáktól és füzetektől kezdve a sörről és vodkával sem bezárólag – végig megszámlálhatatlan alkalmi árus járta velük a vagonokat.

A Rhätische Bahn semmi ilyesmivel nem tud szolgálni. Később megtudtam, hogy ez a vasútvonal csaknem egyidős a miénkkel – az RhB-t 1888-ban nyitották meg, a Bíbor Ápolka-vonalat Stanislaw és Rahó között 1894-ben helyezték üzembe. Az utóbbi azonban technikai értelemben ott is maradt 1894-ben. Míg az előbbi még meg is előzi a mostani, 21. századot.

Két nővér – két sors.

Davosba a szerencsésebbel utazom.

2

Az ukrán újságíróknak – már azoknak, akik szintén szerencsésebbek, vagyis akiket külföldre küldenek –, elvileg ismerniük kellene ezt a mesebeli piros vonatot, gondolom magamban. Évente

egyszer Davosba utaznak a Világgazdasági Fórumra. Hogy hozzák ide őket? Valahogy még sosem olvastam a Rhätische Bahnnal kapcsolatos benyomásokról. Tudnak róla egyáltalán? Talán helikopterrel juttatják el őket Davosba? Ha igen, honnan, Zürichből? Vagy Kijevből? Egy ugrás a levegőbe – s az ember már fent is van Európa tetején, a legmagasabban fekvő városban. Davosnál magasabban csak Davos lehet.

A globális Davos az a hely, ahol érvényes Lenin aforizmája „a politikáról mint a gazdaság koncentrált kifejezéséről”. A kettes számú ukrán oligarcha (azt hiszem a Forbes szerint) hamarosan immár tizedszerre demonstrálja a maga koncentrációs erőfeszítéseit azzal, hogy úgynevezett „ukrán ebédet” rendez a davosi fórumon. A hivatalban lévő ukrán államfő idén először vett részt a fórumon hivatalban lévő ukrán államfő minőségében. A mitikus nyugati befektetőknek mondott beszédében arra a tréfás megjegyzésre ragadtatta magát, hogy a jövőben minden esélye megvan, hogy bevonuljon a történelembe. Égre-földre dicsérve az országot, amelyet szerencséje van irányítani, felszólította az említett befektetői közösséget, „nézzék meg saját szemükkel, ahogy Kijevben virágoznak a gesztenyefák, és az ukrán városokban vetkőzni kezdenek a nők”. Amint a felejtethetetlen esemény összes krónikájában feljegyezték, a mondat nyomán „nevetés és taps hallatszott a teremben”.

Nem csoda. Az ember nem sokszor jár olyan fogadáson, amelyen egy államfő váratlanul felfedi lányfuttató hajlamait. Ráadásul elegáns (legalábbis ő így gondolja) tréfalokzik is ezen.

3

Én nem tréfálok. Megfogadtam, hogy mielőtt megérkezem utcélomhoz, végzek a Varázshegyen. Még vagy tizenöt oldal van hátra, örült tempóban ugrálok bekezdésről bekezdésre e kétségkívül hatalmas regény lapjain, és képtelen vagyok felfogni a maga teljességében. Folyton elvonják figyelmemet az egyre grandiózusabb hegyi tájak és ugyancsak hegyi sólymok, amelyek felbukkanak a fák koronájában, kartávolságnyira a széles vagonablaktól.

Szinte úgy kell kényszerítenem magam, hogy elszakadjak a tájtól, és olvassam a Varázshegyet.

4

A Varázshegyről kiderült, hogy egy étterem, ráadásul kínai – lampionokkal, kerek forgóasztalokkal, mesterséges patakkal és gasztronómikus Buddhával. És abban a szállodában működik, ahol szobafoglalásom van. Már belépéskor észreveszem, hogy nem EUROPA-nak írják a nevét,

hanem EUROPE-nak. Vagyis nem Ajrópa. A hallba lépve elbizonytalanodom. „Hotel Juróp?” – kérdem a recepción, megnyomva a j-ú-t. „Igen, hotel Öröp”, válaszolja udvariasan a hölgy, megnyomva az ó-t. Szóval mégsem angol, hanem francia. Miért? Talán a francia stílusosabb az angolnál?

5

Írók szállodában – ez külön fejezet a világirodalomban. A írás, ha szakma is, vándorszakma. Az író, akárcsak a farkast, a lába táplálja. Kicsit olyan, mint egy cirkuszos, egy utazó ügynök vagy egy alkalmi árus a Bíbor Ápolkán. Az író éjszakai jelentős részét szállodákban tölti. Ha már Svájcban járunk, meg kell említeniünk az abszolút bajnokot, Vladimir Nabokovot. Felteszem, egyfajta tüntetés volt a részéről. Nabokov otthonát, családi-nemesi fészket a bolsevik forradalomban veszítette el. Attól kezdve állandó vándorlás, változás, örök ideiglenesség volt az élete. Élete utolsó tizenhárom évét a Genfi-tó partján töltötte a csodálatos Montreux Palace ötszobás – egész emeletnyi – lakásában. Ha már hontalanok vagyunk, lakjunk palotában – nagyjából ez a Nabokov *case message-e*. Tizenhárom év körülbelül 4745 szállodai éjszaka, egész jó véghajrá.

6

Az előttem álló három éjszakát én is a davosi Hotel Öröpban fogom tölteni.

Hogy topográfiai tartalommal töltsük meg ezt a körülményt, felmérem a helyet, vagyis alapos bejárást végzek. Számításaim szerint a szállodában 89 szoba van (a szálloda honlapja 64-ről ír – semmivel sem tudom megmagyarázni az eltérést). Három emelet plusz földszint és félemelet. A szálloda vertikálisának minden szintjét lift köti össze. Tágas, komoly darab, drága bőrhuzatú ülökével – mintha órákig tartana benne az utazás – és fényesre suvikszolt, hatalmas fali hamutartóval, kis mélyedésekkel az elszívott cigarettáknak. Rendelgetése, hogy emlékeztessen az általános és nyilvános dohányzás régmúlt idejére. Az emeleti folyosókat itt-ott régi bútordarabok díszítik, de különösebb rendszer és stílus nélkül. A harmadikon még egy ódon, muzeális prést is találok, rejtély, mire használhatják. Az elsőn úszómedence és szauna kapott helyet, az első és a félemelet között pedig fitness- és masszázsszalón. A félemelet mindenekelőtt a tágas Tonik zongorabárral gyakorol mély benyomást a látogatóra. A zongorabár egyelőre zárva, a bejáratnál lévő kiírás szerint csak június 9-én nyit Brett Bennett fellépésével – gondolom, nem a hokisról van szó. Kár, hogy addig még több mint egy hónap van hátra. Az éjszakai üldögélés

ANDRUHOVICS,

Jurij
(Körner Gábor ford.)Rekreáció
JAK Világirodalmi Sorozat – Osiris, 1999Shevchenko is OK.
Észék Ukrajnáról Ráció, 2004Moszkoviáda
Gondolat, 2007(Andrzej Stasiukkal)
Az én Európám
JAK-Kijárat, 2005„Treffpunkt
Germaschka”
Kafka, 2002. 2.„Szörnyek
ébredése”
Kafka, 2005. 2.„Carpathologia
cosmophilica”
Magyar Lettre
Internationale, 24„Erc-herc-perc”
Magyar Lettre
Internationale, 37„Kis intim
urbanisztika:
Lemberg és Kijev”
Magyar Lettre
Internationale, 39„Az egységes Európa
igaz története”
Magyar Lettre
Internationale, 41„Közép-keleti revízió”
Magyar Lettre
Internationale, 42„Shevchenko is OK”
Magyar Lettre
Internationale, 46„Román a
kozmoszsal”
Magyar Lettre
Internationale, 48„Hajó-város”
Magyar Lettre
Internationale, 49„Csernobil, a maffia
és én”
Magyar Lettre
Internationale, 51

2015 nyár

„De különös
szerelemmel”
(Oroszországról)
„Ukrán geopoétika”
Magyar Lettre
Internationale, 56

„Moszkoviáda”
Magyar Lettre
Internationale, 59

„Gondolatok ránk”
Magyar Lettre
Internationale, 92

a zongorabárban serkenti az életvidám melabút. Különösen egy olyan bárban, mint ez – kicsit régi-módi, kicsit modern, igaz, megrekedve valamikor a nyolcvanas években.

A folyosón továbbhaladva – a kaszinó ajtaja. Nyitva mindennap 14-től 2 óráig, az asztaloknál a játék azonban csak 20 óraker kezdődik. A maradék időben kizárólag játékgépek üzemelnek. 18 év alatti személyeknek eleve tilos a belépés, az ajtó zárva, kérjük, csengessen. Még tovább haladva a folyosón a már említett Varázshegy nevű kínai étterembe jutunk.

Mindent összevetve, amolyan jellegtelen, közönséges eklektika.

Csakhogy! A földszint és a félemelet közti lépcső fölött egy régi kép vonja magára a figyelmet: a davosi Promenádot ábrázolja. A figurák és a lovaskocsi kinézete alapján a 19. század közepe lehet. A davosi magashegyi üdülőközpontot 1853-ban alapították, a rajz is akkoriban készülhetett. Vagyis fél évszázaddal Thomas Mann előtt, és másfél évszázaddal mielőttünk. Úgyhogy rettentő nehéz felismerni a Promenádot. Persze egy épület sincs rajta, amely a szállodára hasonlítana.

Kívülről körbejárom az épületet. Olyan, mint egy hajó, amely lehorgonyzott a Promenádon: orr-része az előretolt kaszinó. A félemelet zöldes színével elüti az épület többi részétől. A többi rész rózsaszín. Hogy ez mennyire szép, annak megítélését önökre bízom.

7

A szálloda kong az ürességtől. Lehet, hogy egyedül vagyok benne mind a 89 (jó, legyen csak 64!) szobában?

A reggeli Kína közepén csak megerősíti a gyanúmat. Maga a reggeli ugyanakkor nem kínai, semmi száznapos tojás vagy hideg kígyószület. Rendes kontinentális reggeli. Csak annyi ételt raknak ki a büféasztalra, hogy egy embernek (nekem) elég legyen, és még maradjon egy kicsi. Udvariasságból, persze: hogy ne gyötörjön a lelkifurdalás, hogy mindent megettem, ami volt. Furcsa érzés egyedül ülni reggel kilenckor a hatalmas

teremben, mindenfelől hegyektől körülvéve, kínai lampionok, dekoratív Buddhák és zúgó mesterséges vízesések között. Én vagyok az egyetlen vendég, és velem foglalkozik az egyetlen pincérnő – nem, nem kínai, a kiejtéséből ítélve lengyel. Feszélyezve nyelem a – teljesen logikusan – egyetlen tojásból készült rántottát, amit felszolgált, érzem, megállt a hátam mögött, s feszült a tarkómba fúrja pillantását, készen arra, hogy teljesítse legértelmetlenebb kívánságomat. Úgy tűnik, elég lenne megmozdítanom az ujjam – már teljesítené is. Csak fogalmam sincs, mit kívánjak.

A május eleje Davosban se nem nyár, se nem tél: szezonon kívüli időszak. Nálunk ezt hívják holtszezonnak.

8

A davosi telet csak elképzelhetem. A síelés megannyi szerelmesét. Utóbbi már nálunk is a magas (sőt a legmagasabb) szociális-anyagi státusz szimbóluma lett. Az oligarchátus eszköze. Az üzleti és politikai sikerhez a síelésen keresztül vezet az út. A világ vezető tisztviselői Davosba érkezve megpróbálnak sílécra állni és lecsúszni a hegyről, testőrök és tanácsadók egész sleppjétől kísérve.

Hogyan nézett ez ki Thomas Mann idejében? Az embernek csak a tüdőbetegek jutnak eszébe, akik órákig dideregnek az erkélyen, miközben jótékony hegyi levegővel töltik meg a tüdejüket. Holdkóros sétáik a szanatóriumok körüli ösvényeken. Evés, alvás, evés, alvás, ahogy Castorp írja. Evés, alvás és – nyilván – dekadens posztviktoriánus szex, ami nélkül a tüdőbetegek nem bírják ki.

Hirtelen leesik, mit is jelent kárpáti szanatóriumaink oly gyakori neve: „Hegyi levegő”.

9

A szezonon kívüli időszak másik jellemzője a nyelv. Rumos teát iszom a Hotel Schatzalp napfényes teraszán, Thomas Mann-i magasságokban. A szomszédos asztaloknál kizárólag Schwitserdütschül beszélnek. Ha szezon lenne, alighanem az American és Pidgin English dominálna. Első helyen meg valószínűleg a Russian volna. Habár a mi

csordaszellemet követő posztsovjet újgazdagjaink, az oligarchátus vezéralakjai, ha már arról van szó, inkább máshova mennek: Courchevelbe. Miért? Mert drágább, mint Davos.

10

Délután lesétálok a Varázshegyről, a Hotel Schatzalp környékéről, a Hotel Öröpba, a magam Európájába. Sokáig, magányosan úszom az úszómedencében. Olyan sokáig és olyan magányosan, hogy – láss csodát! – új szállodalakók jelennek meg, egy fiatal muzulmán pár, arabok lehetnek, egy sejk a feleségével. Nem, nem sejk. Csak a nő visel hagyományos ruhát (hidzsáb), a férfi ruhája teljesen európai. Vagyis kettejük közül a nő a sejk felesége. Az újonnan érkezettek sokáig, tüzetesen vizsgálják a medencét és benne engem. A szemlét követően távoznak. Folytatom az úszást, ők visszajönnek. Vajon mutat valamit a testből, vagy sem? A férfi levetkőzik, és besétál a lépcsőn a vízbe. A nő, továbbra is hidzsábban, a „parton” marad, óvatosan leül egy napozóágy szélére. „Kényelmetlen ott ülni” – mondanám neki legszívesebben a medencében, de csak hallgatok, mint a csuka. Úszunk a kedvesével oda-vissza. Egymással szemben – amíg ő oda, én vissza, és fordítva. Hallgatunk, nem mosolygunk. Most hárman vagyunk a szállodában.

Lehet, hogy a férfi író? A nő meg a jordán királyné?

11

Francia, januárban, februárban kellene idejönni! Nézni a túlsúfoltságot, a túlnépesedést, az asszisztensek, tanácsadók, menedzserek forgatagát, a sajtótikárokat a motoros szánon, a páncélozott-láncfalpas, félmillió feletti verdákat, és feljebb a helikoptereket az égen, a riportereket a zsebben, a Congress Center előtt tolongó tudósítókat, a testőrök, hostessek és mindenféle más kísérők mozgó egységeit.

Éjszakánként üldögelni a Tonik zongorabárban, amelyet megtöltenek ugyanezen asszisztensek, tanácsadók, menedzserek, masszörök, sofőrök, pilóták. Érzékeny fülemmel kagylózni a pletykákat és más infókat.

Inkognitóban érezni magam a Globális Esemény perifériáján, már-már részeseként a sorsdöntő tárgyalásoknak és döntéseknek.

Alkalmi ismeretségeket kötni szaunákban, dzsesszklubokban, a promenádokon, elverni az aprót a kaszinóban, és rögtön sokkal nagyobb, csillagászati összeget nyerni.

Az egyik harmadik emeleti szoba ablakából kimászni a tetőre, pillantással felőlelni egész Európát legmagasabban fekvő városából, aztán az optikai keresőben megkeresni Annak lomha testét, aki miatt itt vagy. Megnyomni a ravaszt, s ügyesen megkímélve a több tucat testőrt, pontot tenni a nemzet évszázados szenvedéseire, vagy ahogy a Davosi Világgazdasági Fórumon nevezik, *javítani a világ állapotán*.

És aztán? Fogalmam sincs. Aztán csak elkezdődne minden.

(2011 május)

KÖRNER GÁBOR FORDÍTÁSA

